

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію П'ятничук Ірини Дмитрівни на тему
«Механізми публічного управління вищою освітою України» поданої до
захисту на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного
управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Актуальність обраної теми дослідження. Актуальність докторського дисертаційного дослідження на тему «Механізми публічного управління вищою освітою України» зумовлена тим, що система вищої освіти одночасно виконує функцію відтворення людського капіталу, забезпечення інноваційного розвитку та інституційної стійкості держави, а в умовах війни й післявоєнного відновлення стає одним із ключових ресурсів національної безпеки, економічної модернізації та соціальної згуртованості. Водночас зростає суспільний запит на якісні, доступні та конкурентоспроможні освітні послуги, а також на прозорі й результативні управлінські рішення, що гарантують ефективне використання бюджетних і донорських ресурсів, підзвітність та академічну доброчесність.

Державна політика у сфері вищої освіти вже має стратегічні орієнтири: Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, схвалену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 № 286-р, яка прямо фіксує потребу підвищення ефективності управління, довіри та якості в системі. Одночасно динаміка змін у 2025 році засвідчує, що стратегічні рамки потребують актуалізації та уточнення інструментів реалізації (зокрема, через внесення змін до Стратегії на рівні урядових рішень). Це підсилює наукову й практичну значущість аналізу саме механізмів публічного управління - як системи важелів, інструментів, процедур та інституційних рішень, що забезпечують досягнення стратегічних цілей.

Особливої гостроти проблематика набуває через низку стійких суперечностей і викликів, які потребують науково обґрунтованого переосмислення механізмів публічного управління вищою освітою, зокрема:

- розрив між розширенням автономії ЗВО та недостатньо розвиненими механізмами підзвітності, оцінювання результативності й управління якістю в масштабі системи (у т.ч. на основі надійних даних та індикаторів);
- фрагментарність фінансово-економічних інструментів, що ускладнює перехід до стимулюючих моделей фінансування, орієнтованих на результати та суспільну цінність;
- асиметрія якості та доступності освіти між регіонами, посилена переміщеннями населення, руйнуванням інфраструктури та вимушеною цифровізацією освітнього процесу;
- потреба синхронізації української системи забезпечення якості з підходами Європейського простору вищої освіти (EHEA), зокрема в логіці ESG-2015 як рамки внутрішнього й зовнішнього забезпечення якості.

Нормативно-правова база, насамперед Закон України «Про вищу освіту», задає організаційні, фінансові та інституційні засади функціонування системи, однак саме практична реалізація закладених принципів (якість, автономія,

інтеграція з ринком праці, прозорість управління) потребує науково вивіреної архітектури механізмів публічного управління на рівні держави й закладів.

Отже, актуальність теми полягає в тому, що без науково обґрунтованого напрямів вдосконалення механізмів публічного управління неможливо забезпечити системну модернізацію вищої освіти відповідно до стратегічних пріоритетів 2022–2032 років і європейських стандартів якості.

Саме тому дисертаційне дослідження П'ятничук Ірини Дмитрівни, що спрямоване на концептуалізацію та проектування дієвих механізмів публічного управління вищою освітою України, має не лише теоретичну новизну, а й високу практичну цінність для державної освітньої політики, управлінських рішень органів державної влади та управлінських команд закладів вищої освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Узагальнення, систематизація та характеристика концептуальних підходів щодо підвищення ефективності механізмів публічного управління вищою освітою України представляє певний науковий інтерес.

У першому розділі **«Теоретичні засади дослідження механізмів публічного управління вищою освітою України»** проведено системний аналіз теоретичних основ публічного управління, що дало змогу обґрунтувати сутність, етапність формування та сучасне розуміння поняття «публічне управління». Сформоване авторське визначення терміну «публічне управління» та дефініційної конструкції «механізм публічного управління вищою освітою». На основі використання сучасних інноваційних сервісів проведено ґрунтовне дослідження етапів формування терміну «публічне управління», уточнено періодизацію його розвитку та виокремлено «первісний» етап, коли зароджувались поняття «Public administration», «Public management» та «Good Governance». Досліджено понятійно-категорійний апарат публічного управління вищою освітою та розроблено контекстну модель системи публічного управління вищою освітою, яка демонструє ключові аспекти та взаємозв'язки між складовими для досягнення високої якості освітніх послуг.

Виокремлено класифікаційні ознаки механізмів публічного управління вищою освітою за комплексністю, за функціональним призначенням, за рівнями управління, за особливостями побудови, за об'єктами управління, за суб'єктами управління, за напрямками управління, за видом управлінського впливу, за функціями управління, за способом забезпечення ефективності.

Обґрунтовано, що публічне управління вищою освітою України є важливим чинником забезпечення її конкурентоспроможності та інтеграції у європейський освітній простір. Виокремлено основні виклики: необхідність забезпечення автономії закладів вищої освіти (далі ЗВО), вдосконалення механізмів фінансування та зміцнення інституційної спроможності управлінських структур.

У другому розділі **«Методологічні засади дослідження механізмів публічного управління вищою освітою України»** обґрунтовано виокремлення рівнів дослідження механізмів публічного управління вищою освітою: глобального, національного, регіонального, рівня закладів вищої освіти та індивідуального рівня (здобувачів вищої освіти, викладачів, адміністрації тощо). Такий поділ дозволяє здійснити системний аналіз механізмів управління з

урахуванням багатошарової структури, взаємозв'язків між рівнями, а також розкрити вплив міжнародного контексту, національної політики та інституційних механізмів на функціонування сфери вищої освіти та учасників освітнього процесу.

Проведено систематизацію методів дослідження механізмів публічного управління вищою освітою, які згруповані на загальнонаукові, емпіричні, методи порівняльного аналізу, прогностичні, статистичні, інституційні, соціологічні, а також виокремлено дві окремі групи: сучасні цифрові методи та методи стратегічного аналізу. Застосування розроблених методологічних засад дозволяє удосконалити механізми публічного управління вищою освітою України, сприяти підвищенню якості освітніх послуг, ефективності та конкурентоспроможності ЗВО.

Виокремлено класифікаційні ознаки сучасних цифрових сервісів та інструментів для дослідження механізмів публічного управління вищою освітою, серед яких: інструменти збору даних та відкритих джерел, аналізу наукової літератури, аналізу громадської думки та опитувань, візуалізації та обробки даних, аналізу текстових даних, співпраці та обміну даними. Застосування цих інструментів забезпечує глибинність та ґрунтовність дослідження, виводячи методологію аналізу публічного управління вищою освітою на новий рівень.

Сформовано авторський підхід до методології дослідження з використанням баз даних Scopus, Web of Science, ORCID, Google Scholar, Academia.edu, що передбачає визначення мети, завдань, об'єктів дослідження, критеріїв оцінки, методів збору та аналізу даних, поетапності проведення дослідження та визначення очікуваних результатів. Доведено, що використання зазначених баз дозволяє аналізувати академічні публікації з управління вищою освітою, оцінювати тенденції реформування університетів, визначати цитованість робіт як показник впливовості досліджуваної теми.

Обґрунтовано доцільність використання методів стратегічного аналізу (SWOT-аналіз, PESTEL-аналіз, аналіз стейкхолдерів, бенчмаркінг, Balanced Scorecard, модель п'яти сил Портера та ін.) у дослідженні механізмів публічного управління вищою освітою. Застосування цих методів сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, розробці ефективних антикризових стратегій, підвищенню конкурентоспроможності ЗВО на національному та міжнародному рівнях, адаптації освітніх установ до змін зовнішнього середовища, покращенню якості освітніх послуг, їх відповідності потребам ринку праці та забезпеченню сталого розвитку сфери вищої освіти України.

У третьому розділі «Сучасний стан реалізації механізмів публічного управління вищою освітою України» досліджено сучасний стан реалізації механізмів публічного управління вищою освітою в Україні.

Досліджено правовий, політичний та організаційний механізми публічного управління вищою освітою, що забезпечують нормативну, стратегічну та інституційну основу функціонування вищої освіти. Правовий механізм визначає законодавчу базу, правовий статус ЗВО, регламенти та правову культуру. Організаційний механізм охоплює діяльність центральних, регіональних та місцевих органів управління, їхню взаємодію, структуру, процедури та

регламенти. Політичний механізм формує стратегічні пріоритети освітньої політики, визначає цінності та орієнтири розвитку вищої освіти відповідно до потреб суспільства та економіки.

Розкрито зміст економічного механізму публічного управління вищою освітою як сукупності методів, інструментів і заходів публічного впливу для забезпечення розвитку сфери вищої освіти. Виокремлено його складові: фінансово-бюджетна політика у сфері вищої освіти, податково-кредитні стимули, управління якістю та регуляторні механізми, інвестиційно-інноваційний розвиток, міжнародна економічна співпраця.

Обґрунтовано важливість формування кадрового механізму публічного управління вищою освітою для ефективного управління персоналом в органах державної влади, місцевого самоврядування та інших публічних установах. Виокремлено його основні складові: кадрову політику, рекрутинг та відбір, оцінювання та розвиток персоналу, управління трудовими відносинами.

Визначено ключові елементи мотиваційного механізму публічного управління, серед яких: фінансові стимули, системи винагородження та визнання, професійний розвиток, соціальний вплив, участь у прийнятті рішень, системи відповідальності та контролю, що сприяють підвищенню залученості персоналу у сфері вищої освіти.

Обґрунтовано зміст та значення інформаційного та комунікативного механізмів публічного управління вищою освітою. Інформаційний механізм розглянуто як сукупність засобів і методів збору, обробки, зберігання, передачі та використання інформації для прийняття ефективних управлінських рішень, серед його компонентів: інформаційні системи, аналітичні платформи, електронні сервіси, технологічна інфраструктура та освітні ресурси. Комунікативний механізм забезпечує взаємодію між владою та громадськістю через інформаційні канали, консультації, слухання, зворотний зв'язок та освітньо-інформаційні кампанії.

У четвертому розділі **«Зарубіжний досвід реалізації механізмів публічного управління вищою освітою»** висвітлено закордонний досвід реалізації механізмів публічного управління вищою освітою, що дозволило систематизувати успішні практики та визначити перспективні напрями їх адаптації в Україні.

Визначено, що публічне управління вищою освітою в Європейському Союзі реалізується через багаторівневий підхід, що поєднує національну автономію з європейською інтеграцією. Аналіз таких ініціатив, як Болонський процес, програма Erasmus+ і механізми забезпечення якості освіти, засвідчив їхню роль у гармонізації освітніх систем, підвищенні мобільності здобувачів вищої освіти і викладачів та зміцненні конкурентоспроможності університетів.

Досліджено, що американський досвід реалізації механізмів публічного управління вищою освітою базується на поєднанні децентралізованого управління, автономії університетів, співпраці з учасниками ринку праці та громадськістю. Виокремлено переваги: фінансова диверсифікація (державні субсидії, гранти, приватні інвестиції), високий рівень академічної автономії та підтримка доступності освіти для різних соціальних груп через фінансову

допомогу, що сприяє розвитку науки, впровадженню інновацій та підвищенню якості освіти.

Виявлено, що британський досвід реалізації механізмів публічного управління вищою освітою поєднує в собі багатовікові академічні традиції та сучасні підходи до регулювання, що робить її однією з найефективніших та найвпливовіших у світі. Він ґрунтується на принципі автономії університетів, який дозволяє закладам самостійно формувати освітні програми, визначати стратегію розвитку та управляти ресурсами. Водночас держава та незалежні регуляторні органи забезпечують високу якість освіти, прозорість та підзвітність перед суспільством, що підтримує довіру до системи. Суттєвими чинниками успіху є диверсифіковане фінансування, яке поєднує державні інвестиції, плату за навчання, благодійні внески та комерційну діяльність університетів; а також інтернаціоналізація, що сприяє зміцненню позицій британських закладів у глобальних рейтингах.

Успішний досвід реалізації механізмів поєднує принципи автономії університетів, державну підтримку, залучення приватного сектору та міжнародну співпрацю. Децентралізований підхід, як у США та Великій Британії, дозволяє університетам бути гнучкими та адаптивними до змінних умов. Централізовані системи, як у Франції, забезпечують стандартизацію та контроль якості. Державно-приватне партнерство, як у Німеччині та Південній Кореї, сприяє інноваціям та розвитку досліджень. Інтернаціоналізація та розвиток онлайн-освіти відкривають нові можливості для доступу до якісної освіти. Впровадження найкращих практик може допомогти створити ефективну та стійку систему вищої освіти, яка відповідатиме сучасним викликам і потребам суспільства.

Доведено, що ефективно прийняття рішень у прогресивному досвіді реалізації механізмів публічного управління сприяє модернізації системи вищої освіти, створює умови для інноваційного розвитку, підвищення конкурентоспроможності ЗВО та їх відповідності вимогам сучасного світу. Успішна реалізація таких моделей потребує скоординованих дій держави, університетів, бізнесу та громадськості.

У п'ятому розділі **«Інноваційний концепт механізмів публічного управління вищою освітою України»** обґрунтовано комплексність механізмів публічного управління вищою освітою України, що є передумовою забезпечення сталого розвитку галузі, її відповідності державній політиці, суспільним потребам та міжнародним стандартам. Сформовано розуміння комплексності механізмів як багаторівневої системи, що об'єднує правовий, політичний, організаційний, економічний, кадровий, мотиваційний, інформаційний та комунікативний механізми у цілісну модель управління.

Встановлено, що взаємозв'язок механізмів на різних рівнях управління забезпечує системність та узгодженість управлінських процесів, інтеграцію освітньої політики у діяльність ЗВО та врахування потреб ключових стейкхолдерів. Виокремлено функціональні процеси планування, організації, аналізу, оцінювання, контролю та регулювання як основні складові дієвого функціонування комплексного механізму. Доведено доцільність впровадження авторської Концепції публічного управління вищою освітою України, що

визначає стратегічні орієнтири розвитку системи, які комплексний механізм трансформує у практичні управлінські рішення.

У розділі обґрунтовано необхідність створення комплексної системи оцінювання й моніторингу дієвості механізмів публічного управління вищою освітою, яка базується на виокремленні ключових управлінських механізмів та побудові для кожного відповідної системи індикаторів та профільних індексів. Запропонована методика передбачає побудову агрегованих індексів для порівняння ЗВО за рівнем ефективності управління, виявлення сильних та слабких зон та формування рекомендацій для удосконалення. Зазначена система є практичним інструментом для прийняття управлінських рішень на всіх рівнях публічного управління вищою освітою, сприяє запровадженню доказової політики, прозорості та зміцненню довіри в суспільстві.

Запропоновано Концепцію публічного управління вищою освітою України, яка містить цільовий компонент, що дає змогу узгодити стратегічні пріоритети публічного управління вищою освітою України; концептуальний компонент, що обґрунтовує ключові підходи та принципи до функціонування механізмів публічного управління вищою освітою України; організаційно-управлінський компонент, який передбачає створення багаторівневої системи управління вищою освітою (глобальний, національний, регіональний, рівень ЗВО та індивідуальний рівні) із чітким розподілом функцій, ролей та відповідальності суб'єктів управління; оцінювально-результативний компонент, що включає систему індикаторів та профільних індексів для оцінювання дієвості механізмів публічного управління вищою освітою, визначення сильних і слабких зон у діяльності ЗВО; корегувальний компонент, що забезпечує адаптацію управлінських рішень відповідно до змін зовнішнього середовища, потреб ринку праці, запитів суспільства та міжнародних стандартів вищої освіти.

Достовірність результатів і новизна досліджень. Достовірність отриманих результатів, висновків і рекомендацій, викладених у дисертації, забезпечена творчим використанням сучасної теорії управління, теорії безпеки, прискіпливим аналізом та узагальненням вітчизняного і зарубіжного досвіду формування та реалізації механізмів публічного управління вищою освітою України, а також застосуванні апробованих методів проведення наукових досліджень.

Структура дисертаційної роботи логічна і відображає послідовність викладу текстового матеріалу та основних результатів проведених досліджень.

Основні положення дисертаційної роботи опубліковано у 48 наукових праць, з них 6 статей у періодичних виданнях, що входять до міжнародної наукометричної бази даних Scopus та Web of Science, 21 стаття у наукових фахових виданнях України, 3 статті у інших наукових виданнях України, 1 стаття у виданнях країн ЄС, 1 розділ у монографії, 16 тез доповідей науково-практичних конференцій.

Дисертаційна робота виконувалась у межах науково-дослідної роботи за темою «Теоретико-методологічні та прикладні засади розроблення і функціонування інноваційних механізмів публічного управління та

адміністрування» Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (номер державної реєстрації № 0120U100494). У процесі виконання НДР автором визначено ключові підходи до механізмів публічного управління вищою освітою в сучасних умовах, запропоновано комплексний підхід до реалізації механізмів публічного управління вищою освітою шляхом обґрунтування реалізації Концепції публічного управління вищою освітою України, яка розроблена автором та визначає стратегічні орієнтири розвитку системи.

Щодо наукової новизни одержаних результатів, то вона полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних основ та науково-обґрунтованих практичних рекомендацій щодо формування та реалізації механізмів публічного управління вищою освітою України. У межах дослідження були отримані положення, які мають наукову новизну та виносяться на захист:

вперше:

- запропоновано Концепцію публічного управління вищою освітою України, що відзначається системністю, структурною завершеністю та інтеграцією інноваційних управлінських інструментів, яка поєднує п'ять взаємопов'язаних компонентів: цільовий – спрямований на узгодження стратегічних пріоритетів і результатів розвитку вищої освіти; концептуальний – визначає принципи та цінності управління відповідно до європейських стандартів; організаційно-управлінський – формує багаторівневу систему управління з чітким розподілом повноважень; оцінювально-результативний – запроваджує систему індикаторів та агрегованих індексів для оцінювання дієвості механізмів публічного управління вищою освітою; корегувальний – забезпечує адаптацію управлінських рішень до змін соціально-економічного середовища. Реалізація цієї Концепції дозволила створити методологічну основу для забезпечення дієвості реалізації механізмів публічного управління вищою освітою України, що сприяє підвищенню її якості, прозорості та євроінтеграції, а також формує підґрунтя для сталого суспільного розвитку;

- запропоновано методику оцінювання дієвості комплексного механізму публічного управління вищою освітою України, яка забезпечує цілісне, багаторівневе та індикаторне оцінювання дієвості усіх механізмів (правового, політичного, організаційного, економічного, кадрового, мотиваційного, інформаційного та комунікативного). Результатом стала розробка системи індикаторів і агрегованих індексів, що дозволяє кількісно визначати ефективність управлінських процесів у сфері вищої освіти, виявляти їх сильні й слабкі сторони, оцінку дієвості, а також формувати обґрунтовані рекомендації для підвищення результативності механізмів публічного управління відповідно до європейських стандартів, потреб ринку праці та суспільних запитів;

- розроблено модель взаємодії та партисипації рівнів управління (глобального, національного, регіонального, рівня ЗВО та індивідуального) з ключовими механізмами публічного управління (правовим, політичним, організаційним, економічним, кадровим, мотиваційним, інформаційним і комунікативним), перевагою якої є комплексність механізмів публічного управління вищою освітою України, яка забезпечує системну інтеграцію всіх

рівнів управління через єдину логіку функціонування механізмів, що дозволяє досягти інтеграцію управлінських процесів, їх адаптивності до динаміки зовнішнього середовища та відповідності потребам суспільства;

удосконалено:

– сутність механізмів публічного управління вищою освітою України, що дало змогу сформувати цілісну модель їх взаємозв'язку, взаємодії та впливу на ефективність функціонування системи вищої освіти в сучасних умовах глобалізації, цифровізації та євроінтеграції. На основі проведеного аналізу уточнено сутність понять *«механізм публічного управління»* та *«механізм публічного управління вищою освітою»*, запропоновано класифікацію механізмів публічного управління вищою освітою і удосконалено їх структуру, що виокремлює ключові механізми – правовий, політичний, організаційний, економічний, кадровий, мотиваційний, інформаційний та комунікативний – із визначенням їх змісту і взаємозалежностей; враховує багаторівневність управління (глобальний, національний, регіональний, рівень ЗВО, індивідуальний рівні), забезпечуючи системність та узгодженість управлінських рішень; поєднує механізми з етапами управлінського циклу. Отримані результати забезпечують теоретико-методологічне та практичне підґрунтя для вдосконалення механізмів публічного управління вищою освітою України, підвищення їх прозорості, адаптивності та відповідності європейським стандартам;

– концептуальні засади публічного управління вищою освітою України, що розкривають його як цілісну систему, і включають визначення понятійно-категоріального апарату публічного управління вищою освітою, у межах якого уточнено зміст і співвідношення базових понять «публічне управління» та «публічне управління вищою освітою». Шляхом проведення контент-аналізу виокремлено додатковий «первісний» етап формування термінів «Public administration», «Public management» і «Good Governance», що дало змогу поглибити розуміння еволюції категоріального апарату та визначити теоретико-методологічне підґрунтя для подальших досліджень механізмів публічного управління вищою освітою України. У межах дослідження запропоновано контекстну модель публічного управління вищою освітою, яка інтегрує ключові механізми публічного управління (правовий, політичний, організаційний, економічний, кадровий, мотиваційний, інформаційний і комунікативний) у єдину структурно-функціональну систему, що забезпечує узгодженість освітньої політики, підвищення якості освітніх послуг і стратегічний розвиток ЗВО відповідно до потреб суспільства та ринку праці;

– методичний підхід до визначення методів та принципів дослідження механізмів публічного управління вищою освітою України, який ґрунтується на поєднанні системного, інституційного, соціально-орієнтованого та функціонального аспектів і передбачає встановлення відповідності між рівнями управління (глобальним, національним, регіональним, рівнем ЗВО та індивідуальним), що дозволило систематизувати методи дослідження у групи – загальнонаукові, емпіричні, порівняльного аналізу, прогностичні, статистичні, інституційного аналізу, соціологічні, а стратегічного аналізу та сучасні цифрові методи, виокремлено автором в окрему категорію. Результатом удосконалення є

створення цілісної методологічної системи, що забезпечує комплексне дослідження механізмів публічного управління вищою освітою, враховує міжнародний досвід, цифровізацію та інноваційні підходи, а також сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень у сфері вищої освіти;

набули подальшого розвитку:

– методологічні засади дослідження механізмів публічного управління вищою освітою України, які зосереджуються на поєднанні стратегічного аналізу з використанням сучасних цифрових технологій. Запропонований підхід відрізняється системністю, міждисциплінарністю та адаптивністю до умов глобалізації, цифрової трансформації та викликів воєнного і повоєнного періодів. Удосконалена методологія передбачає багаторівневу структуру аналізу (глобальний, національний, регіональний, рівень ЗВО та індивідуальний рівні) з відповідним набором методів стратегічного аналізу, а також інтеграцію цифрових інструментів і сервісів, що підвищує доказовість, об'єктивність і прозорість досліджень. У результаті розроблено поетапний алгоритм дослідження механізмів публічного управління вищою освітою, який забезпечує логічну послідовність від формування гіпотези до апробації результатів та вироблення практичних рекомендацій. Запропонована методологія створює підґрунтя для впровадження доказового, стратегічно орієнтованого публічного управління вищою освітою відповідно до європейських стандартів і суспільних потреб;

– інтегративний підхід для комплексного дослідження сучасного стану правового, політичного, організаційного, економічного, кадрового, мотиваційного, інформаційного та комунікативного механізмів публічного управління вищою освітою України з урахуванням їх взаємозв'язків, функціонального призначення та впливу на ефективність розвитку системи вищої освіти. На відміну від попередніх підходів, дослідження забезпечило цілісне бачення структури механізмів управління, що включає визначення їх складових, інструментів реалізації та напрямів удосконалення. Обґрунтування інтегративного підходу до аналізу механізмів публічного управління, що поєднує нормативно-правові, організаційно-інституційні, кадрово-мотиваційні та інформаційно-комунікативні аспекти управління вищою освітою, дало змогу сформулювати аналітичну основу для визначення стратегічних орієнтирів розвитку вищої освіти України в умовах євроінтеграції, цифровізації та зростання автономії закладів освіти. Запропонований підхід створює нову методологічну платформу для оцінювання дієвості механізмів публічного управління у сфері вищої освіти, що враховує взаємодію всіх механізмів як єдиної системи, орієнтованої на якість, прозорість і сталий розвиток;

– ідентифікація та систематизація основних проблем і викликів публічного управління вищою освітою України, які впливають на дієвість реалізації державних механізмів, що відрізняється комплексним підходом до аналізу чинників, які впливають на ефективність застосування управлінських механізмів. На відміну від існуючих фрагментарних оцінок, у дослідженні сформовано узагальнену аналітичну матрицю проблем за ключовими напрямками: нормативно-правове регулювання, фінансування, якість освіти, автономія закладів вищої

освіти, інтернаціоналізація, цифровізація, кадрове забезпечення, мотивація та комунікація;

– підхід системного дослідження зарубіжного досвіду реалізації механізмів публічного управління вищою освітою, що на відміну від попередніх досліджень, які розглядали досвід окремих країн фрагментарно, передбачає комплексне порівняння моделей публічного управління у країнах ЄС, США, Великій Британії, Південній Кореї та ін. Отримані результати дозволили виокремити спільні закономірності успішного функціонування механізмів публічного управління – поєднання автономії університетів із державною підтримкою, розвитку державно-приватного партнерства, інтернаціоналізації освіти та формування «програмадського університету» як моделі взаємодії з суспільством.

Повнота викладу отриманих результатів дослідження та їх оформлення може бути оцінена як достатня. Дисертація і реферат оформлені відповідно до вимог МОН України. Основні положення дисертаційної роботи знайшли ідентичне відображення в рефераті. Робота має завершений характер, висновки і пропозиції достатньою мірою розкриті і обґрунтовані в текстовій частині дисертації.

Дискусійні положення і критичні зауваження:

Загалом позитивно оцінюючи наукові результати дисертаційного дослідження, водночас, як і при дослідженні будь-якої складної і нової проблематики, в зазначеному дисертаційному дослідженні містяться дискусійні положення, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямами подальшої розробки даної проблеми:

1. У підрозділі 1.3 «Основні проблеми і виклики у публічному управлінні вищою освітою України, які впливають на дієвість його механізмів» простежується відсутність чіткого методологічного підходу, який би науково коректно пов'язував ідентифіковані проблеми та виклики з дієвістю механізмів публічного управління вищою освітою. Фактично застосовані інструменти (описова статистика щодо кількості ЗВО та SWOT-аналіз) дають загальну картину стану системи, однак не забезпечують доказового пояснення, які саме механізми працюють/не працюють, чому саме так відбувається, і як це вимірюється.

2. У підрозділі 2.1 «Методи і принципи дослідження механізмів публічного управління вищою освітою України» подано дуже широкий перелік підходів, принципів і методів, однак він має переважно декларативно-енциклопедичний характер. Варто було б конкретизувати, які саме методи є ядром дослідження, як вони узгоджуються між собою. Також не окреслено критерії вибору методів і показників оцінювання ефективності механізмів публічного управління. Доцільно звужити методологію: виділити 3–5 ключових методів, показати їх застосування до конкретних механізмів (фінансування, якість, автономія, кадрова політика тощо) і додати коротку схему/матрицю відповідності методів етапам дослідження.

3. У розділі 4 «Зарубіжний досвід реалізації механізмів публічного управління вищою освітою» наведено значний фактологічний матеріал (інституції, законодавчі акти, окремі показники країн ЄС, США, Великої Британії, описові характеристики Кореї, Канади, Сінгапуру, Японії), однак бракує обґрунтування критеріїв відбору країн. Також не сформовано єдиної аналітичної

рамки, яка дозволяє коректно порівнювати механізми публічного управління між країнам та представити результати порівняння як певну науково верифіковану компаративну модель.

4. У підпункті 5.1 «Комплексний механізм публічного управління вищою освітою України» комплексний механізм одночасно описується як:

- (а) *сукупність механізмів* (правовий, політичний, організаційний тощо);
- (б) *система процесів управління* (планування, організація, аналіз, контроль, регулювання);
- (в) *набір заходів/рішень* (табл. 5.5);
- (г) *рівні управління* (глобальний–індивідуальний).

У результаті складно зрозуміти, що саме є «комплексним механізмом» у строгому науковому сенсі: чи це інституційно-нормативна конструкція; чи це інструментарій політики; чи це управлінський цикл; чи це модель взаємодії рівнів.

Відповідно, у межах цього підрозділу варто було б представити певну логіку: механізми → реалізуються через інструменти/заходи (табл. 5.5) → працюють у процесах управлінського циклу (планування–моніторинг–корекція) → дають вимірювані результати (якість, доступність, ефективність, інтеграція тощо). Без такого розмежування заявлена «комплексність» сприймається як перелік елементів, а не як узгоджена причинно-наслідкова модель.

5. У підпункті 5.3 «Концепція публічного управління вищою освітою України» запропоновано сильну ідею - інтегральне вимірювання дієвості комплексного механізму публічного управління вищою освітою через агрегований індекс ZCME та вагові коефіцієнти, що визначені модифікованим методом Дельфі (с.402). Варто наголосити, що Концепція в цілому виглядає цілісною й сучасною, але її найсильніша заявка - «цифрове доказове управління через моніторинг та індекси» потребує доведення на рівні методики. В авторському представленні оцінювально-результативний блок більше сприймається як описовий, а не як інструментальний (наприклад, ваги та процедура Дельфі описані загальною; не доведена узгодженість експертів і стабільність ваг).

Водночас, висловлені зауваження та пропозиції мають, в основному, рекомендаційний і дискусійний характер, впливають із складності й багатогранності досліджуваної теми та окреслюють перспективні напрями подальших наукових розробок досліджуваної проблематики. Саме тому вони не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження, його наукової та практичної цінності.

Загальний висновок

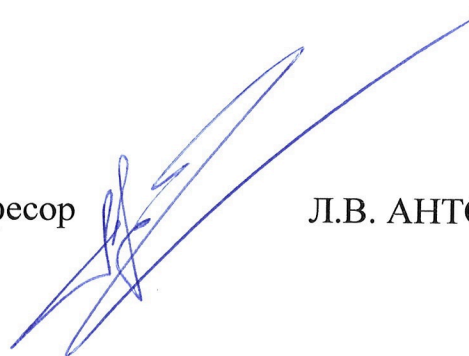
Дисертаційна робота П'ятничук Ірини Дмитрівни на тему «Механізми публічного управління вищою освітою України» є завершеним самостійно виконаним науковим дослідженням на актуальну тему. Вона містить обґрунтовані теоретичні та методологічні положення удосконалення механізмів публічного

управління вищою освітою України. Рівень і глибина проведених досліджень, новизна отриманих результатів та їх запровадження у практичну діяльність органів державного управління свідчать про їх високий науковий рівень.

Дисертаційна робота П'ятничук Ірини Дмитрівни на тему «Механізми публічного управління вищою освітою України» відповідає вимогам МОН України, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління, та відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р., № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», постанови Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів» та наказу МОН від 23.09.2019 р. № 1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук», а її авторка – П'ятничук Ірина Дмитрівна заслуговує присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

Професор кафедри обліку і аудиту
факультету економічних наук
Чорноморського національного
університету ім. Петра Могили
доктор наук державного управління, професор

Л.В. АНТОНОВА

Підпис Антонової Людмили Володимирівни

засвідчую:

Вчений секретар

Вікторія ЧОРНА